

9.ÜNİTE

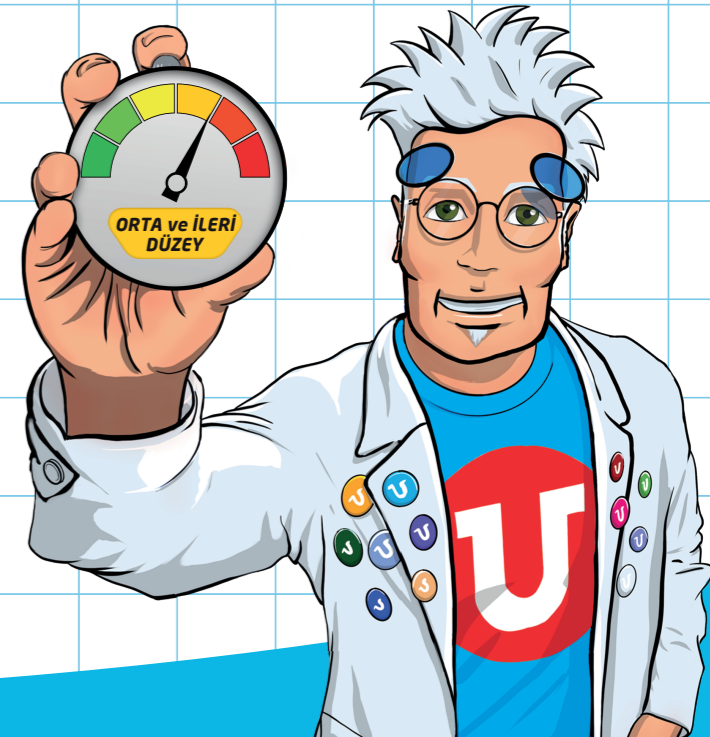
U

TYT Orta ve İleri Düzey Fizik Soru Bankası

Yay Dalgaları

TAMER YALÇIN

YAY DALGALARI

YAY DALGALARININ HIZI

YAY DALGALARININ YANSIMASI

İKİ ATMANIN KARŞILAŞMASI

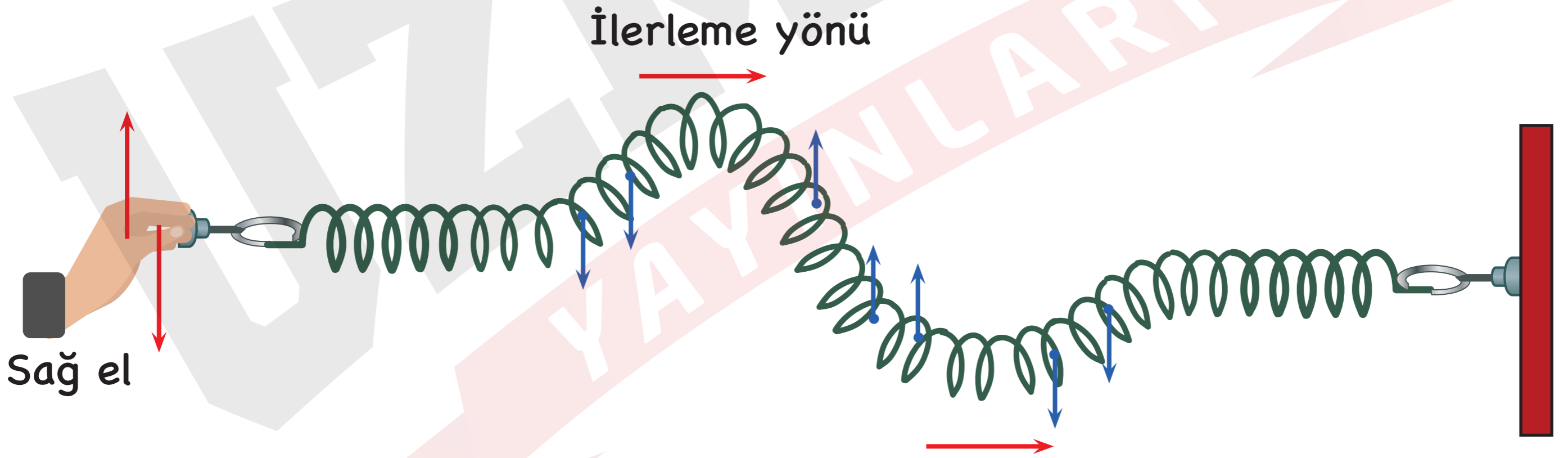
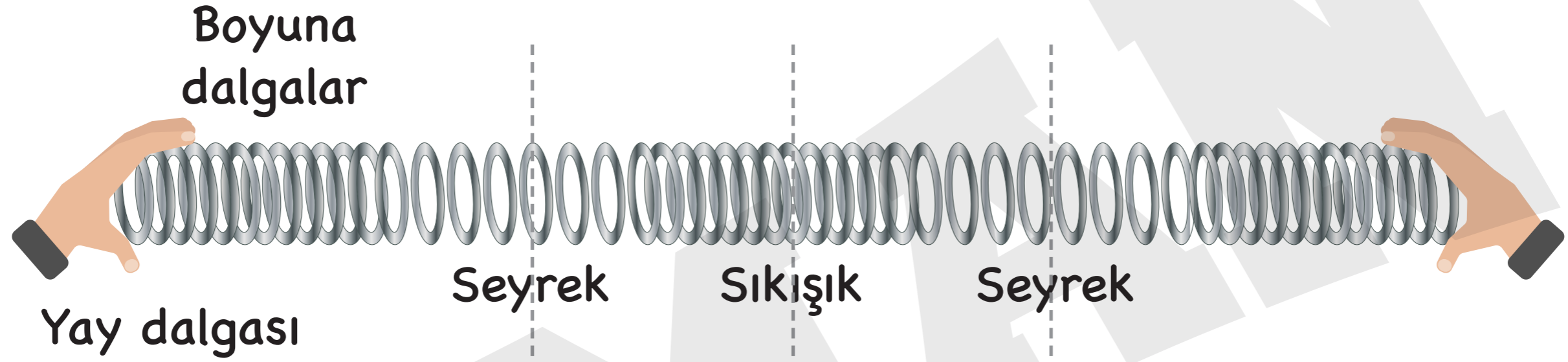
Yay Dalgalarının Hızı Yay Dalgalarında Yansımaya

Tyf'de bu konulardan son onbeş yılda hiç soru gelmedi.

AMA YA ÇIKARSA

Yaylarda enine ve boyuna dalgalar üretilebilir.

Yay Dalgalarının Hızı

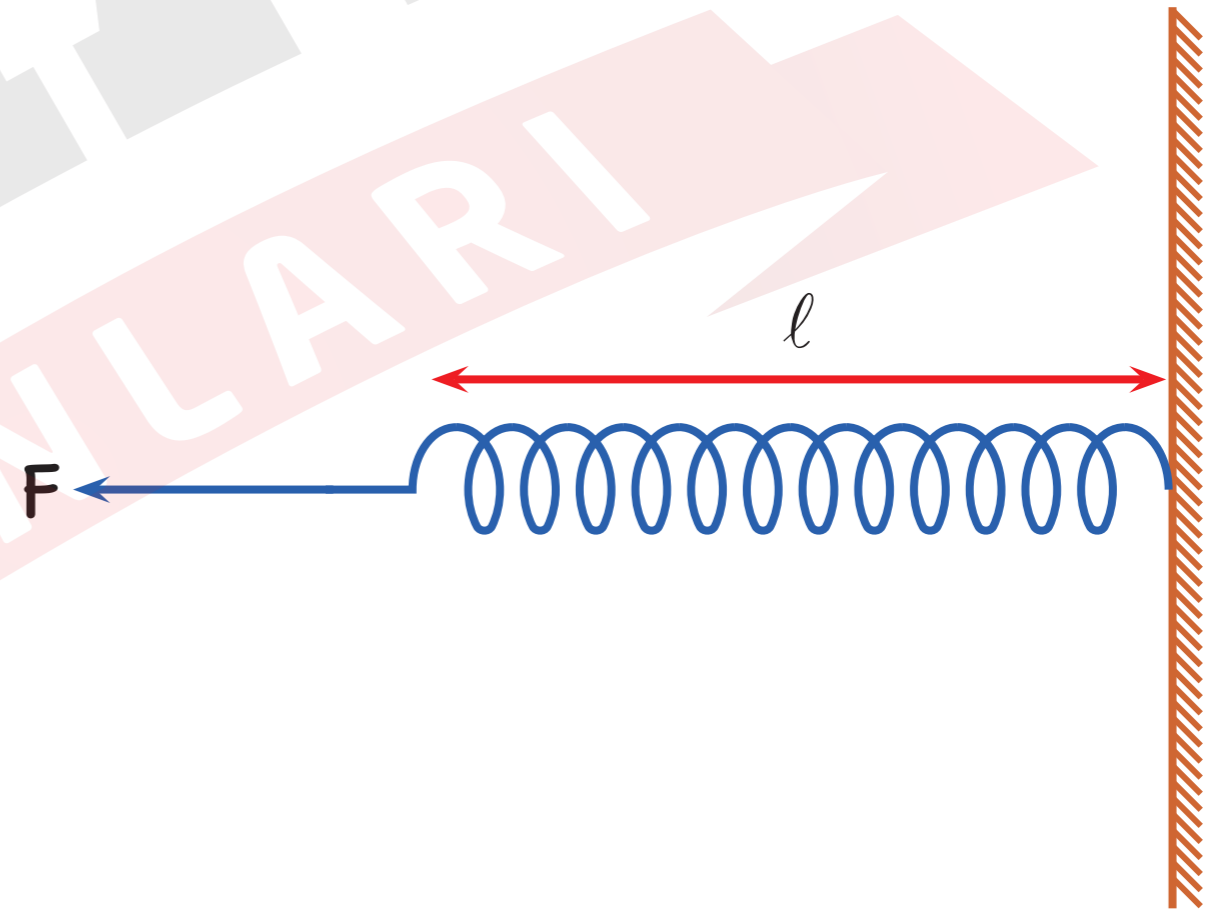
Esnek bir yay F kuvveti ile gerilirse bu yayda oluşturulan dalga'nın hızı

$$v = \sqrt{\frac{F}{\mu}}$$

ile hesaplanır.

μ : Yayın boyca yoğunluğu

$$\mu = \frac{m}{l}$$

Örnek:

Esnek bir yay ortamında yay dalgaları oluşturulmuştur.

Buna göre, yay dalgalarının hızı;

- I. Yayın kütlesi
  - II. Yayın boyu
  - III. Yayı geren kuvvetin büyüklüğü
- niceliklerinden hangilerine bağlıdır?**

A) I ve III

B) Yalnız III

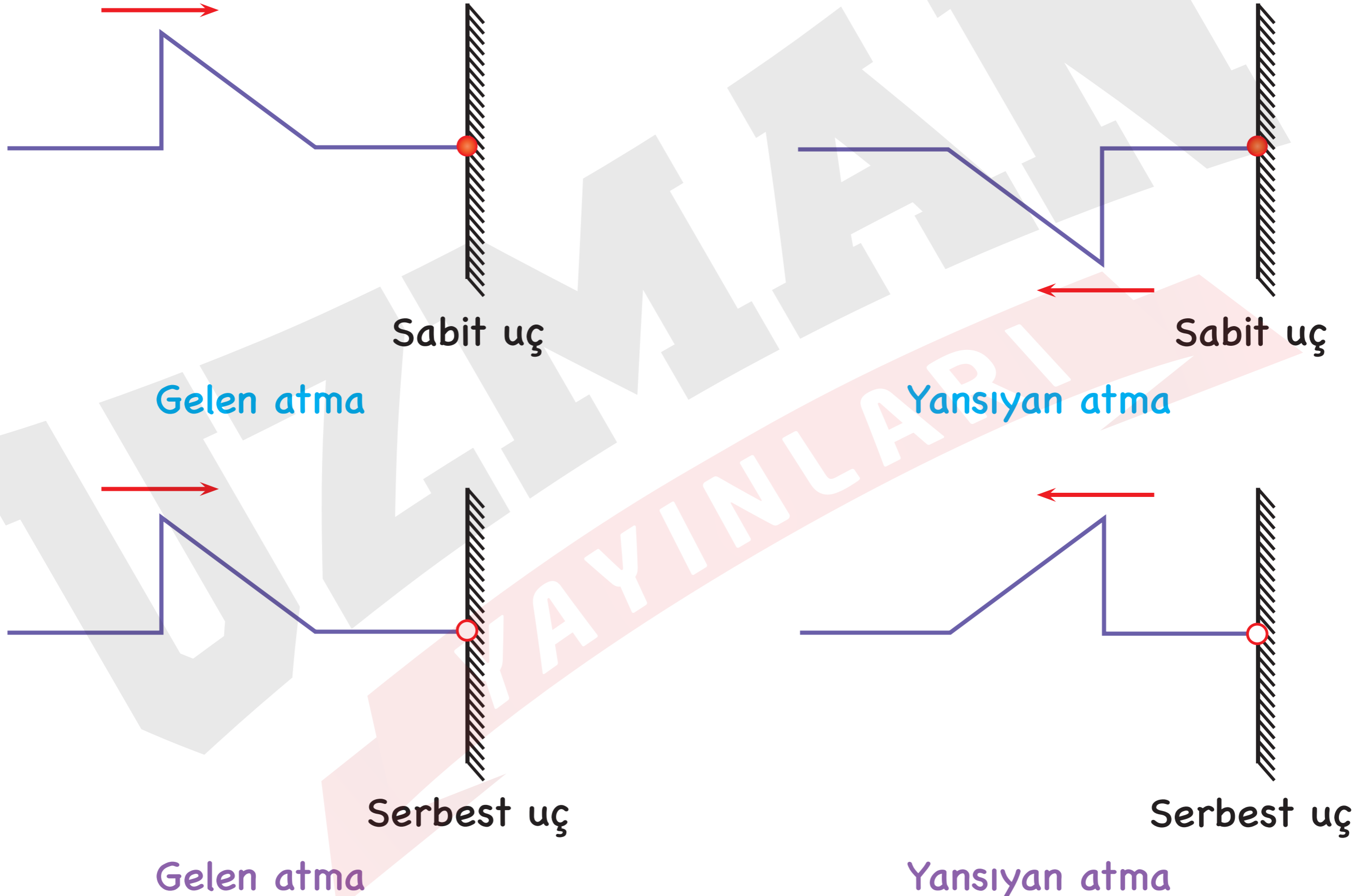
C) I ve II

D) II ve III

E) I, II ve III

Yay Dalgalarının Yansıması

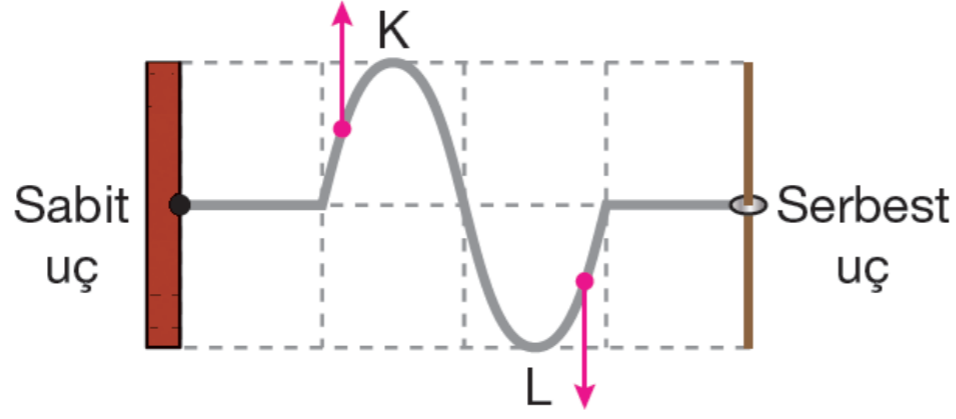
Gelen atma

Serbest uç

Yansıyan atma

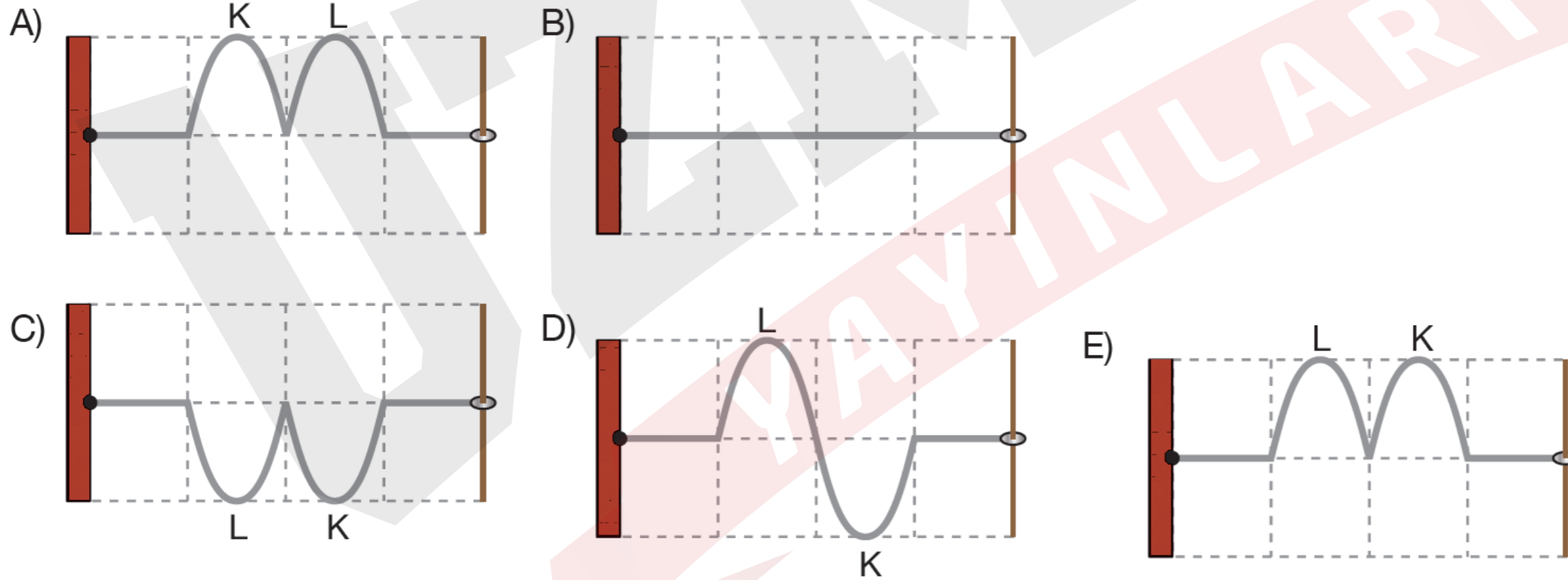
Serbest uç

Örnek:

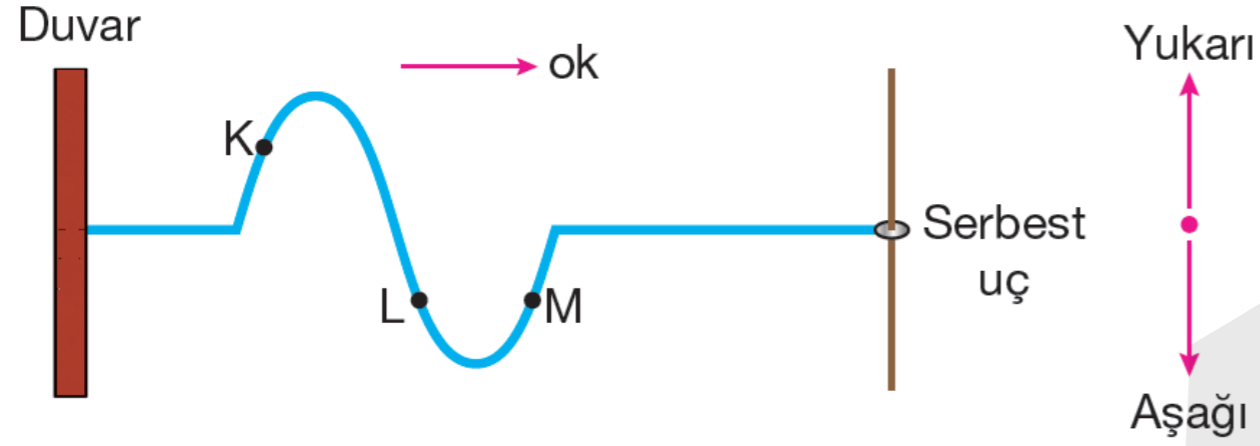
Eşit bölmelendirilmiş ortamdaki türdeş yay bir ucundan sabit noktaya diğer ucundan serbest noktaya gerilmiştir. $t = 0$ anında K ve L atmalarının konumları şekildeki gibidir. Bu atmaların üzerindeki noktaların titreşim yönleri verilmiştir.

Atmalar t sürede bir bölme ilerlediğine göre, atmaların $4t$ anındaki görünüşleri aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

Örnek:

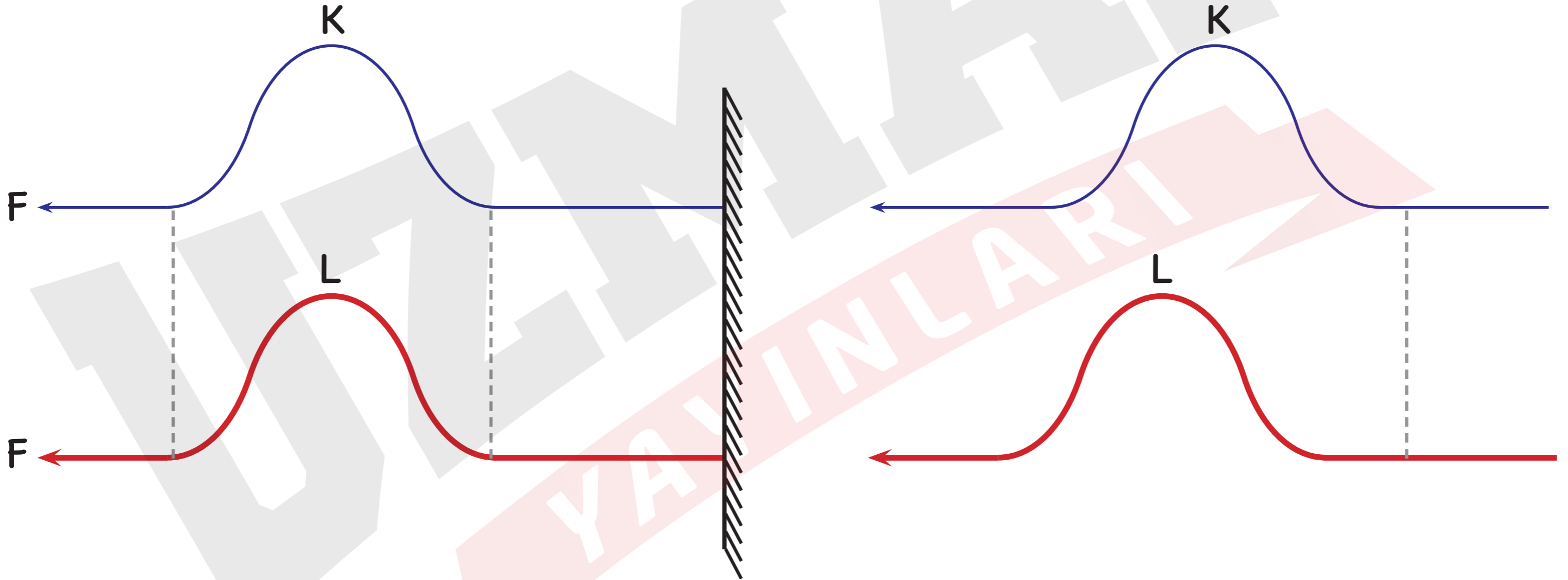
Türdeş yay bir ucundan duvara sabitlenmiş diğer ucundan serbest uca bağlanmıştır. Bu yayın üzerinde oluşturulan atma ok yönünde hareket etmektedir.

Bu atma serbest uçta ilk kez tamamen yansıdıktan sonra K, L ve M noktalarının titreşim yönleri aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

	<u>K</u>	<u>L</u>	<u>M</u>
A)	↑	↑	↑
B)	↑	↓	↑
C)	↓	↓	↓
D)	↓	↑	↓
E)	↑	↓	↓

Boyca yoğunluğu büyük yay = kalın yay, ağır yay, sert yay

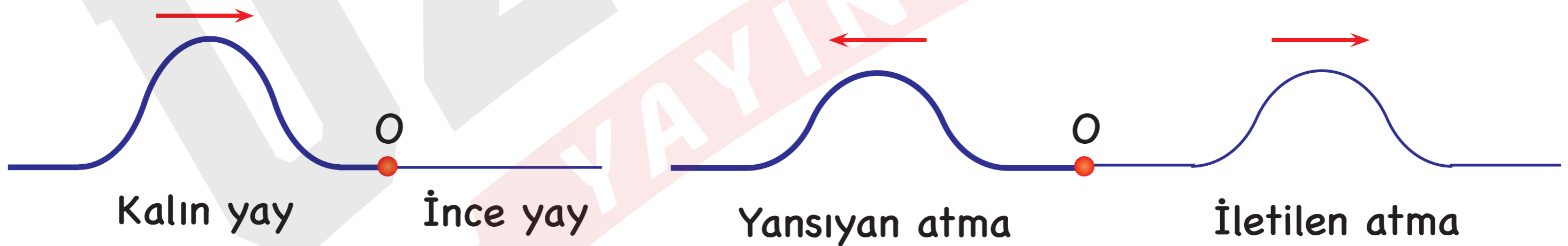
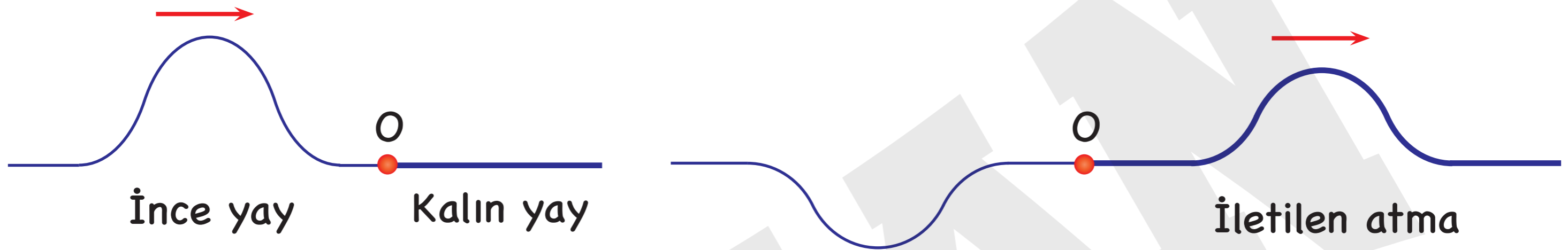
Boyca yoğunluğu küçük yay = ince yay, hafif yay, yumuşak yay

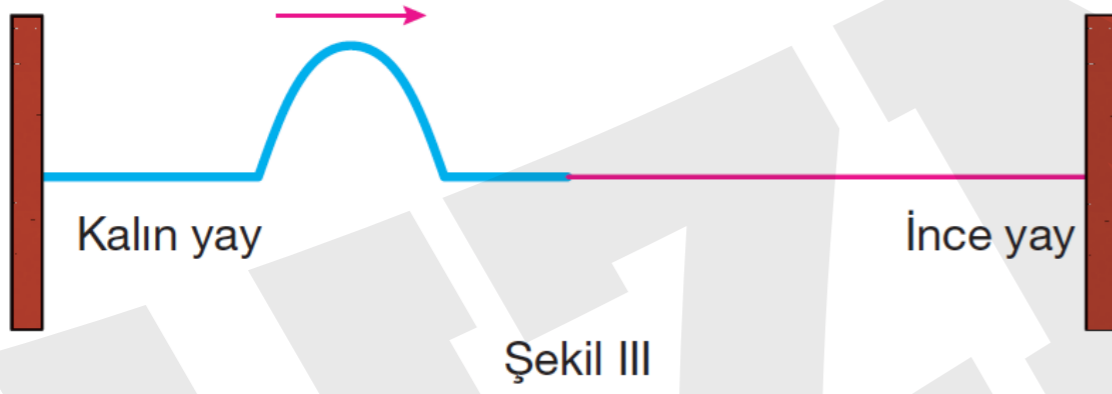
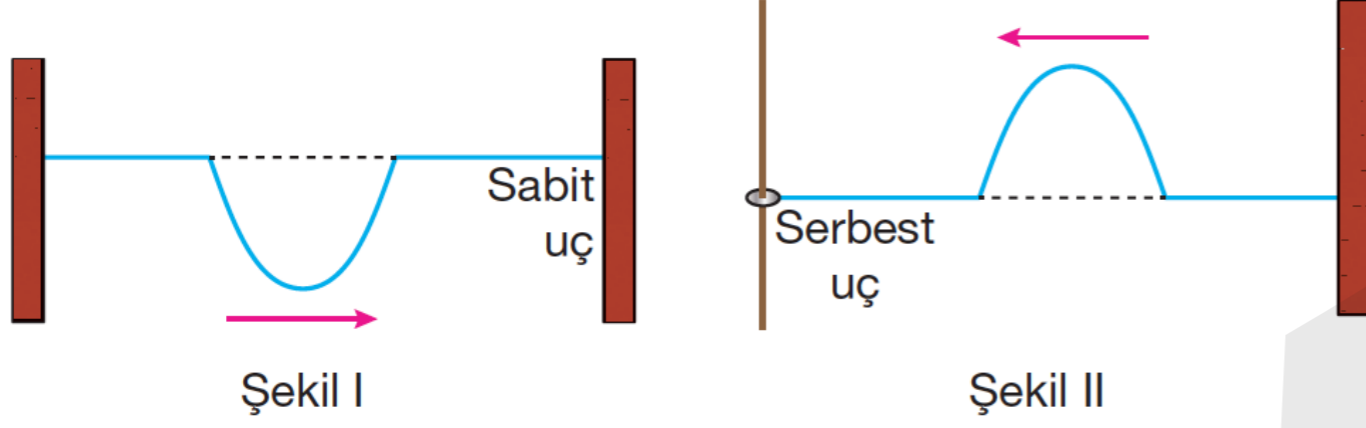
$$\mu_K < \mu_L \rightarrow v_K > v_L$$

İnce yaydaki dalgalar daha hızlıdır.

Örnek:

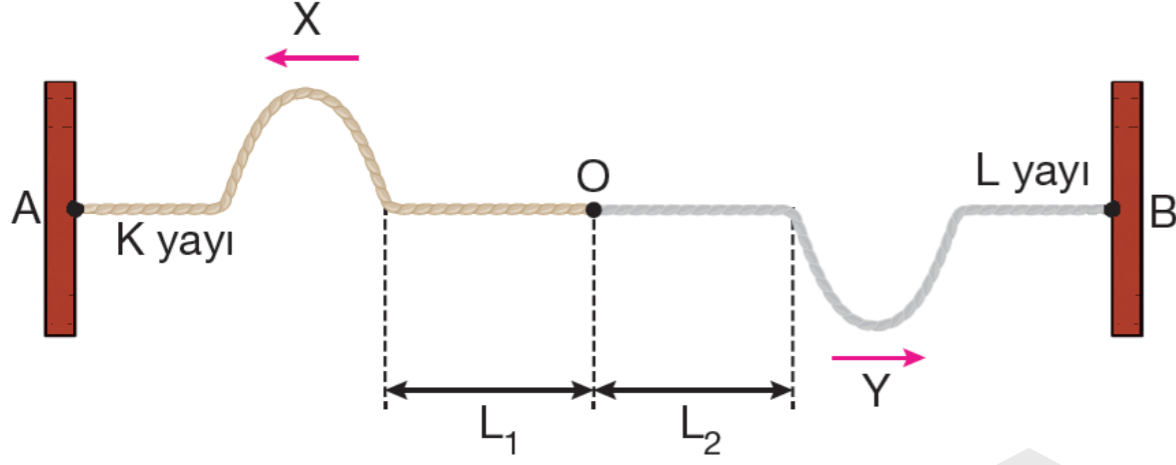

Şekil I, Şekil II ve Şekil III'te oklar yardımıyla hareket yönleri belirtilen atmalar verilmiştir.

Bu atmalardan hangileri, ilk kez yansıdıktan sonra hareketine baş yukarı atma olarak devam eder?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

Örnek:

O noktasından birbirine perçinlenmiş K ve L yayları A ve B noktaları arasında gerilmiştir. $t = 0$ anında K yayında A noktasından O noktasına doğru ilerleyen bir Z atması, t anında O noktasına ulaşıyor. Z atmasının O noktasındaki yansıyanı X ve iletileni Y gibi oluyor.

Buna göre;

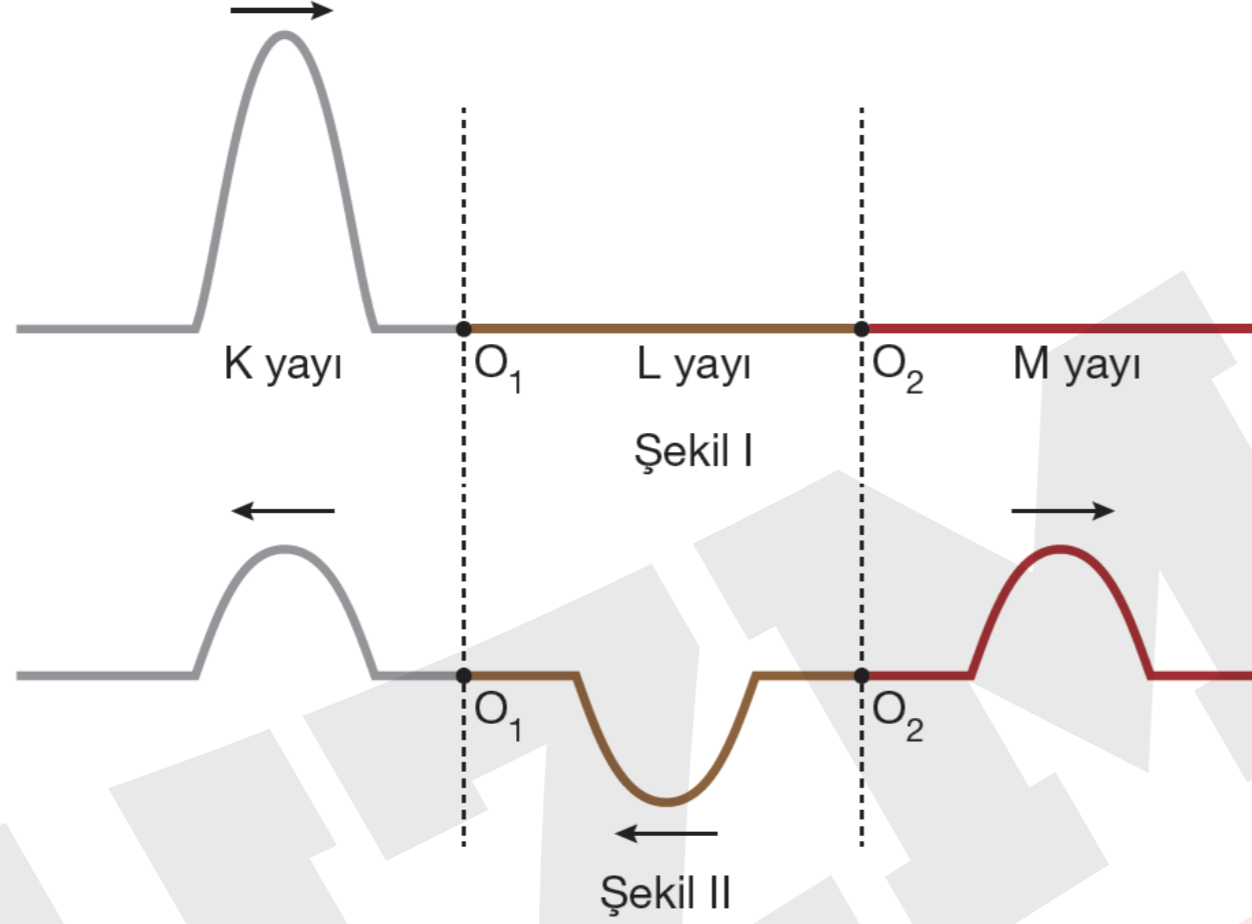
- I. Yansıyan atmanın aldığı L_1 yolu iletilen atmanın aldığı L_2 yolundan büyüktür.
- II. Z atması baş aşağıdır.
- III. K yayı, L yayından ağırdır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) I, II ve III

Örnek:

K, L ve M yayları birbirine O_1 ve O_2 noktalarından eklenerek K yayında $t = 0$ anında oluşturulan atma Şekil I'deki gibidir.

Bu atmanın bir süre sonra K, L ve M yaylarındaki görünüm-leri Şekil II'deki gibi olduğuna göre;

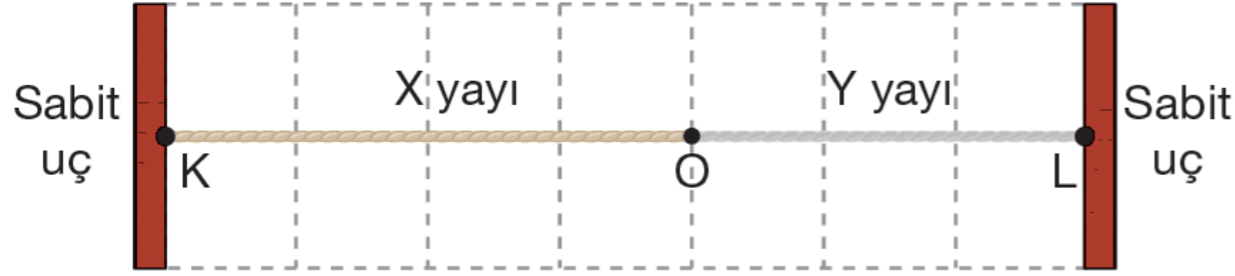
- I. K yayı L yayından hafiftir.
- II. En hızlı atma L yayındaki atmadır.
- III. M yayı L yayından daha ağırdır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) I ve III   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

Örnek:

Kalınlıkları farklı olan X ve Y yayları O noktasından birbirine eklenerek K ve L noktalarında sabit duvarlara gerilmiştir. X yayında oluşturulan ve K noktasından O noktasına doğru ilerleyen baş aşağı bir atma O noktasına gelince iletilen ve yansıyan olarak ikiye bölünüyor.

Bu andan itibaren iletilen ve yansıyan atmalar K ve L uçlarına aynı anda ulaştıklarına göre;

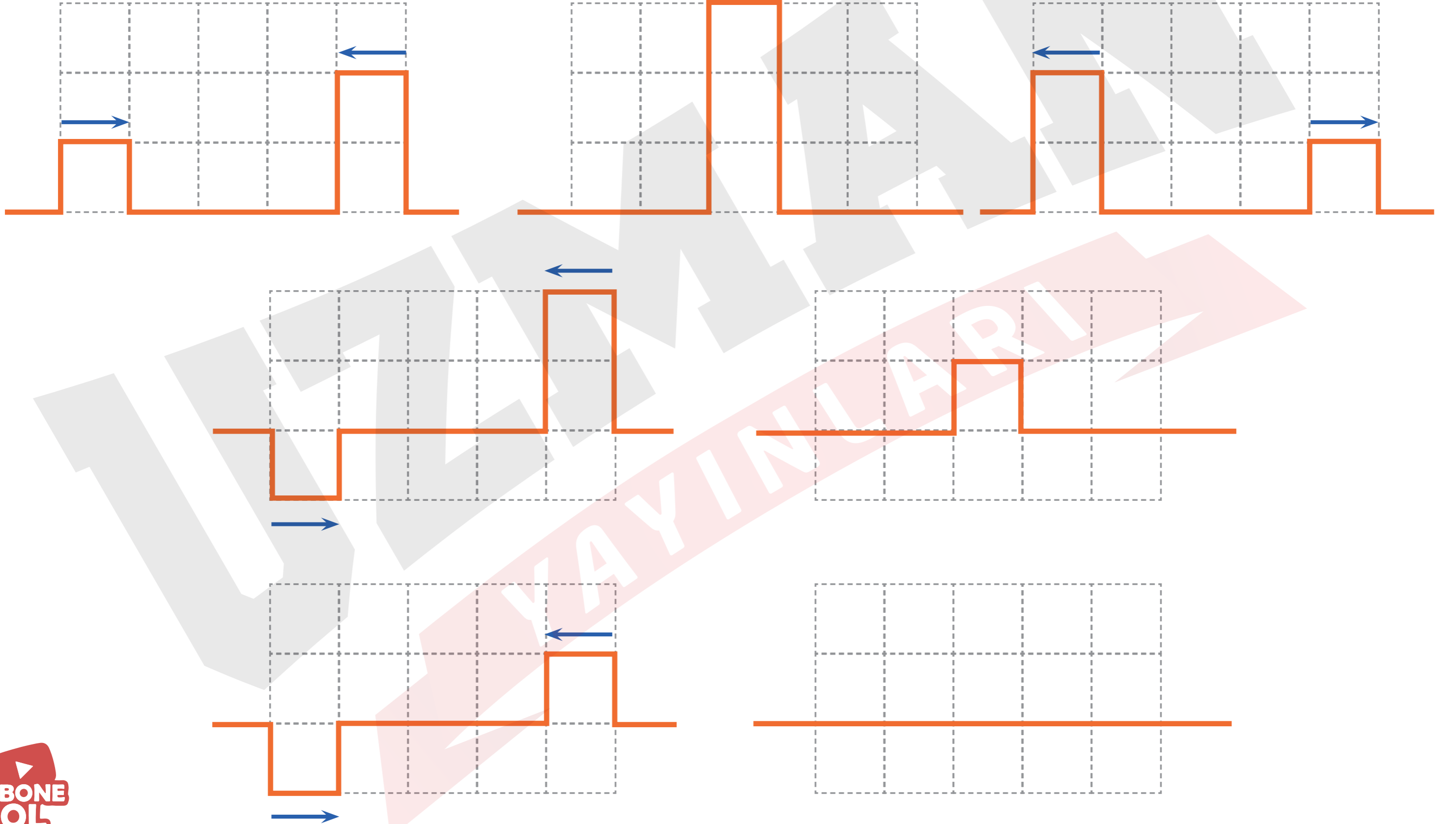
- I. X ve Y yaylarındaki gerilme kuvvetlerinin büyüklüğü birbirine eşittir.
- II. Yansıyan atmanın genişliği, iletilen atmanın genişliğinden büyüktür.
- III. K noktasına ulaşan atma baş yukarıdır.

yargılarından hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) II ve III   E) I, II ve III

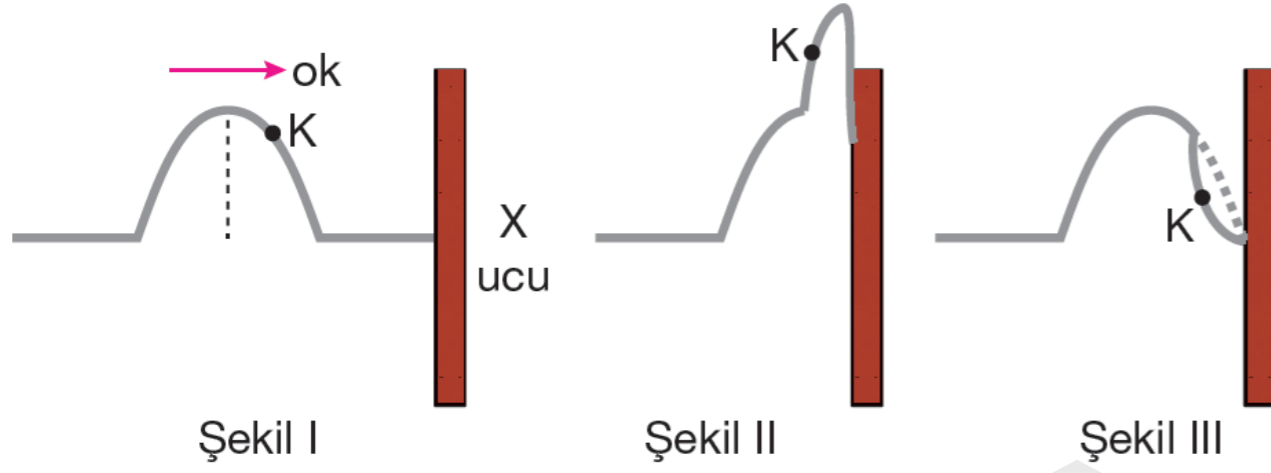

İki Atmanın Karşılaşması

Örnek:

Türdeş bir yay üzerinde oluşturulan atma Şekil I'deki gibi ok yönünde ilerlerken X bölgesindeki engele çarpıp geri yansımaktadır.

Atmanın üzerinde işaretlenen K noktası için,

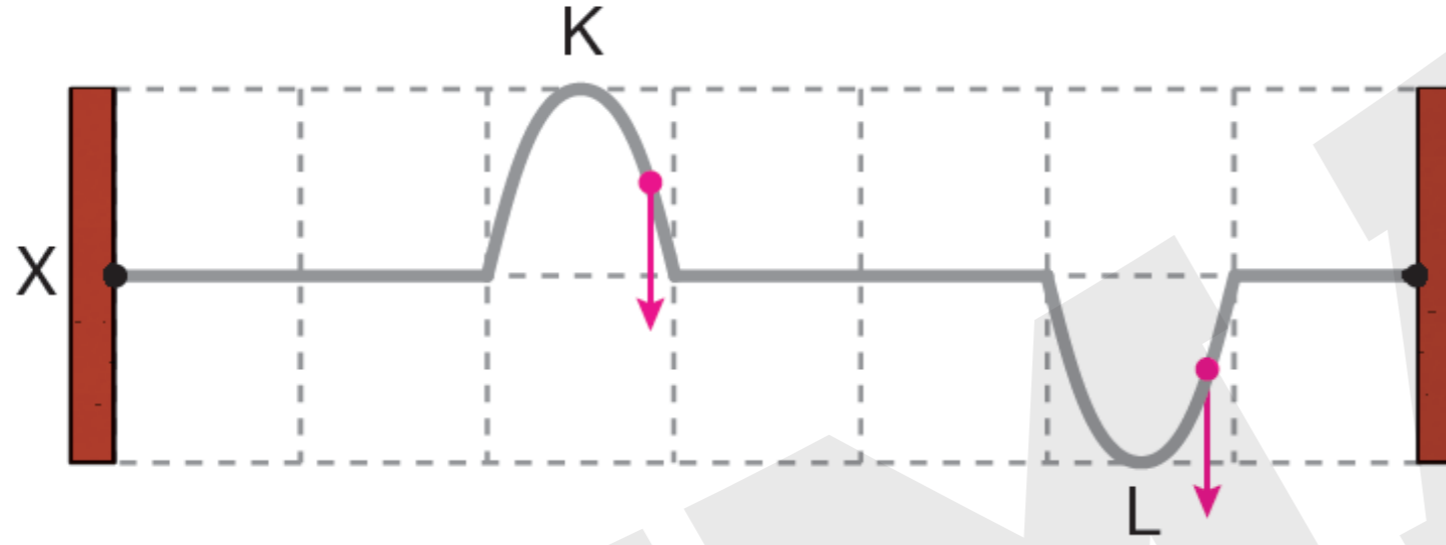
- I. X bölgesinde serbest uç varsa, K noktası engele ulaştığında atmanın görünümü Şekil II'deki gibi olur.
- II. X bölgesinde sabit uç varsa, K noktası engele ulaştığında atmanın görünümü Şekil III'teki gibi olur.
- III. X bölgesinde serbest uç varsa, K noktası engele ulaştığında atmanın görünümü Şekil III'teki gibi olur.

yargılarından hangileri doğru olabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I ve II

Örnek:

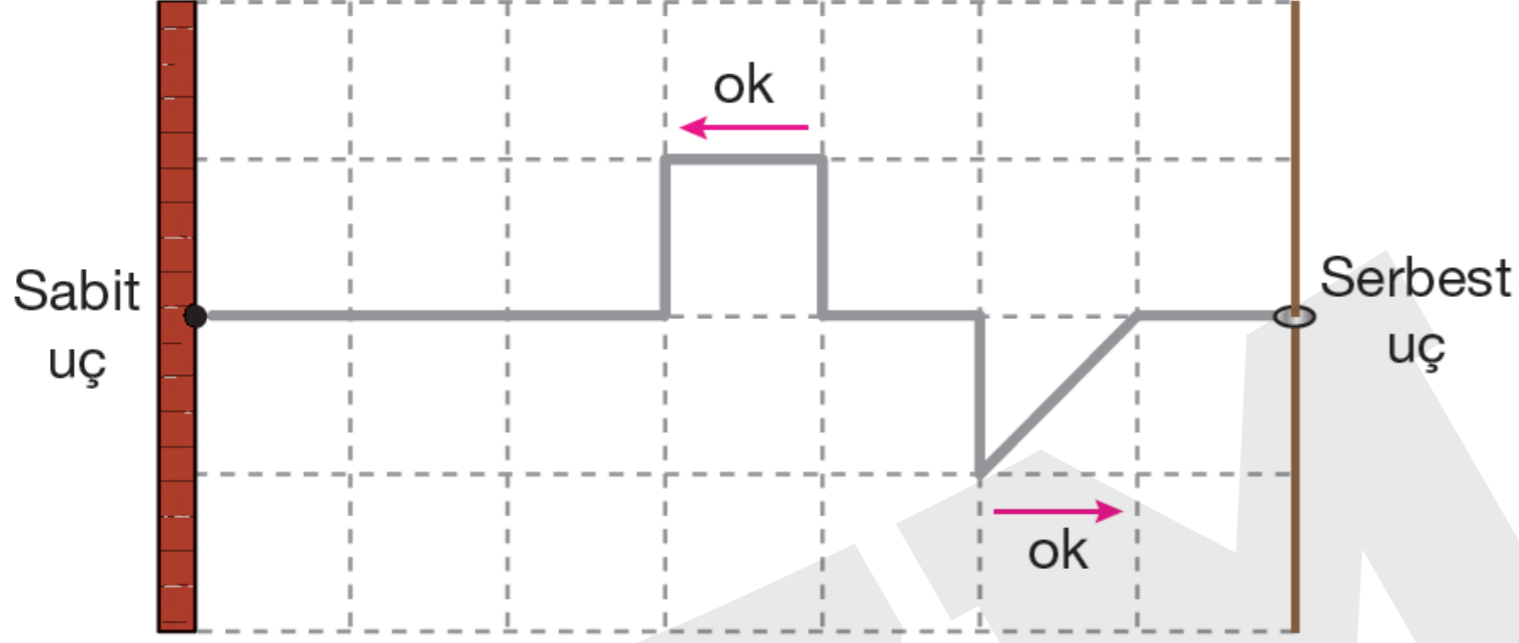

Sabit X ve Y noktaları arasına gerilmiş türdeş bir yay eşit bölme-
meli düzlemde titreştirilerek üzerinde K ve L atmaları oluşturuluyor. $t = 0$ anında atmalar üzerindeki noktaların titreşim yönleri
şekildeki gibidir.

**Atmalar her t saniyede bir bölme hareket ettiğine göre,
harekete başladıktan kaç t süre sonra K ve L atmaları bir-
birlerini sönmümler?**

- A) 4   B) 4,5   C) 5   D) 5,5   E) 6

Örnek:

Eşit bölmelendirilmiş ortamda, sabit uç ve serbest uç arasına gerilen türdeş bir yayda şekildeki gibi atmalar oluşturuluyor. Bu atmalar belirtilen oklar yönünde hareket etmektedir.

Buna göre atmalar ilk kez karşılaştıklarında görünüşleri aşağıdakilerden hangisi gibi olur?

A)

B)

C)

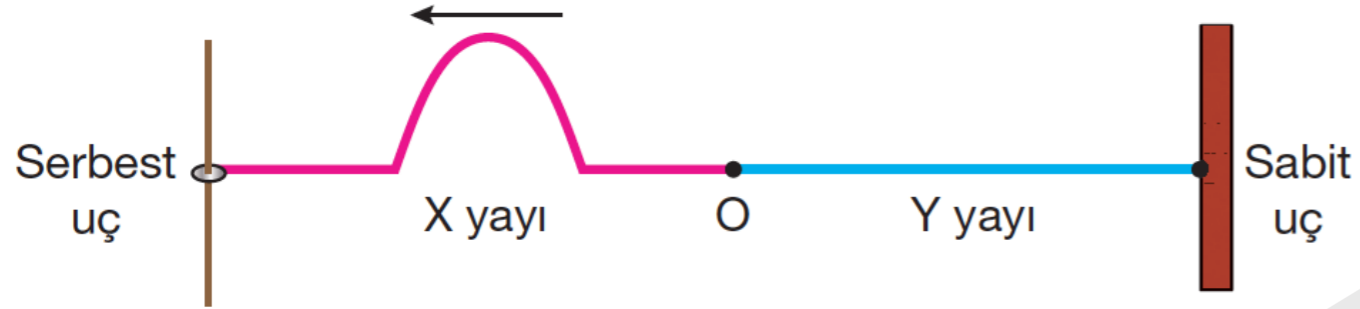
D)

E)

Örnek:

O noktasından birbirine eklenmiş esnek, türdeş, gergin X ve Y yaylarından $t = 0$ anında X yayında ok yönünde ilerleyen bir atma oluşturuluyor. X yayı serbest uca, Y yayı sabit uca bağlanmıştır.

X yayı Y yayından daha kalın olduğuna göre, atmanın O noktasındaki yansıyanı ve iletileni aşağıdakilerden hangisi gibidir?

- A)
- B)
- C)
- D)
- E)